

บรรณาธิการแถลง

วารสารฉบับนี้ตีพิมพ์เผยแพร่ในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งสร้างผลกระทบกับประชาชนทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทยที่มีมาตรการควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคจากเขาไปหาหน้ก; ตั้งแต่การประกาศห้ามเดินทางไปยังประเทศที่มีการเกิดโรค, การปิดสถานศึกษา ห้างสรรพสินค้า ร้านอาหาร และอื่น ๆ, การกักตัวผู้เดินทางมาจากเขตแพร่ระบาดของโรค, จนกระทั่งมีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน, และการห้ามออกจากเคหสถานในช่วง 22.00-04.00 น. เป็นต้น. แต่ข้อจำกัดต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาแล้ว ไม่เป็นอุปสรรคแก่การดำเนินการของวารสารที่จะต้องออกให้ทันตามกำหนด โดยมีนิพนธ์ต้นฉบับถึง 13 เรื่อง และบทปริทัศน์ 2 เรื่อง

นิพนธ์ต้นฉบับเรื่องแรก **ประสิทธิผลการพอกตำรับยาห้ากรกบรเทาอาการปวดบริเวณตำแหน่งตับไตชายโครงข้างขวา ตามแนวทางเวชปฏิบัติการดูแลรักษาผู้ป่วยมะเร็งระยะสุดท้ายด้านการแพทย์แผนไทยในโรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ผสมผสาน** พบว่าตำรับยาห้ากรกสามารถใช้พอกบรเทาปวดในผู้ป่วยมะเร็งระยะสุดท้ายแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุม แต่เพราะเป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลองจึงมีน้ำหน้กไม่มาก โดยเฉพาะการดูแลรักษาอื่นใน 2 กลุ่มยังแตกต่างกันด้วย เรื่องที่สอง **การใช้สมุนไพรและประคบการนวดอากาศของผู้ป่วยมะเร็ง: การสำรวจภาคตัดขวางกลุ่ม**

ผู้ป่วยมะเร็งที่รับตำรายาสมุนไพรของนายแสงชัย แหเลิศตระกูล นำสนใจว่าผู้ป่วย 478 ราย ที่รับยาสมุนไพรครั้งแรก ตอบว่าตนเองหายขาด 2 ราย, 225 ราย (47.7%) ตอบว่าดีขึ้น และ 174 ราย (36.40%) ตอบว่าเหมือนจะดีขึ้น นำเสียชีวิตที่การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาว่าอะไรคือเหตุปัจจัยที่ทำให้ผู้ป่วยรู้สึกเช่นนั้น จึงตอบคำถามสำคัญไม่ได้ว่าเหตุใดประชาชนจำนวนไม่น้อยจึงแตกตื่นกับสมุนไพรในกรณีนี้

เรื่องที่สาม **ความปลอดภัยและประสิทธิผลเบื้องต้นของตำรับยาครีมเหลืองสุราษฎร์ (เหลืองนรินทร์) และน้ำมันทองนพคุณในการรักษาแผลเบาหวานและแผลกดทับ** พบว่ายาีความปลอดภัยและมีประสิทธิผลเบื้องต้น แต่ยังมีข้อจำกัดสำคัญในการศึกษา ได้แก่ เป็นการศึกษาในโรงพยาบาลถึง 14 แห่ง และติดตามผลการรักษาได้เพียง 19 ราย จากกลุ่มตัวอย่าง 35 ราย สมควรมีการศึกษาเพิ่มเติมโดยมีการออกแบบการศึกษาให้ดีขึ้น เรื่องที่สี่ **ประสิทธิผลเบื้องต้นของการบูรณาการอาหารตามหลักการแพทย์แผนไทยร่วมกับโภชนาบำบัดทางการแพทย์สำหรับผู้ที่มิใช่ไขมันเลือดสูง** พบเพียงค่า LDL Cholesterol ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ผู้วิจัยจึงสรุปว่าวิธีการที่เสนอ สามารถลดระดับไขมันสำหรับผู้ที่มีภาวะไขมันเลือดสูง ซึ่งความจริงแล้วไม่สามารถสรุปได้เช่นนั้น เพราะค่าไขมันที่แตกต่างเป็นเพียงค่าไขมันชนิดเดียว และข้อสำคัญการศึกษานี้มีจุดอ่อนมาก ตั้งแต่มีได้แสดงการคำนวณขนาดตัวอย่าง, นิยามศัพท์ของ

ธาตุเจ้าเรือน ที่ยังไม่เป็นที่ยอมรับทั่วไป, การวัดระดับไขมันในเลือด ใช้วัดจากการเจาะเลือดปลายนิ้วและไม่ได้อ่านการเทียบมาตรฐาน (Calibration) ของเครื่องมือ, และขนาดตัวอย่างก็เล็กมาก ผู้ที่จะอ้างอิงรายงานฉบับนี้จะต้องอ่านรายงานนี้อย่างรอบคอบ

เรื่องที่ห้า **ผลของการออกกำลังฤๅษีติดต่อนต่อการบรรเทาความรุนแรงของข้อเข่าเสื่อมระยะเริ่มต้นในผู้หญิงวัยกลางคน** ผู้วิจัยสรุปว่าท่าฤๅษีติดต่อน 8 ท่าที่ศึกษา สามารถลดความรุนแรงและอาการปวดของภาวะข้อเข่าเสื่อมในกลุ่มดังกล่าวได้ แต่มีข้อสังเกตคือกลุ่มตัวอย่างก็เล็กมาก เพียงกลุ่มละ 8 คน โดยกลุ่มควบคุมไม่ได้มีการแนะนำการปฏิบัติตนสำหรับผู้ป่วยโรคนี้เลย และกลุ่มควบคุมมีดัชนีมวลกาย 28.114 ส่วนกลุ่มทดลองมีดัชนีมวลกาย 26.681 การอ้างอิงผลการศึกษานี้จึงต้องระมัดระวัง เรื่องที่หก **การทดสอบฤทธิ์ต้านการอักเสบของสารสกัดตำรับยามหานิลแห่งทองในเซลล์เพาะเลี้ยง RAW 264.7** พบว่าสารสกัดยานี้แสดงฤทธิ์ต้านการอักเสบ และไม่มีความเป็นพิษต่อเซลล์ในความเข้มข้นที่ทำการทดสอบ จึงเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่สนับสนุนการใช้น้ำในการรักษาอาการไข้ตัวร้อน หรืออาการร้อนใน กระหายน้ำ ตามที่ระบุในตำราการแพทย์แผนไทย

เรื่องที่เจ็ด **การถ่ายทอดความรู้และจัดหมวดหมู่องค์ความรู้การนวดไทย และออกฤทธิ์ตามมาตรฐานภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย** เป็นการประมวลวิเคราะห์ และจัดระบบองค์ความรู้การนวดไทยตามแนวทางสากล นอกจากนี้จะมีประโยชน์ในการศึกษาและถ่ายทอดความรู้แล้ว ยังเป็นการบันทึกภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยไว้เป็นหลักฐานตามที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลด้วย เรื่องที่แปด **สถานการณ์โรงงานผลิตยาแผนโบราณของภาครัฐและเอกชนของประเทศไทย** นำเสนอข้อมูล และประเด็นปัญหา

ที่น่าสนใจ สมควรมีการติดตามศึกษาเป็นระยะ ๆ เพื่อให้เห็นแนวโน้มและผลของการพัฒนาในอนาคต

เรื่องที่เก้า **แบบแผนการสั่งใช้ยาสำหรับผู้ป่วยนอกที่ได้รับการวินิจฉัยของโรงพยาบาลรัฐ 15 แห่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี** พบการสั่งยาสมุนไพรตามรายการเพียงร้อยละ 4.52 และมีเพียงร้อยละ 0.72 เท่านั้นที่ใช้เฉพาะสมุนไพรทั้ง ๆ ที่มีการบรรจุยาสมุนไพรสำหรับการรักษาโรคนี้นมาตั้งแต่ พ.ศ. 2542 นักศึกษาติดตามว่าหลังจากมีนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขให้ใช้ขมิ้นชันเป็นยาลำดับแรกตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2559 จะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไรหรือไม่ เรื่องที่สิบ **ปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์สมุนไพรของประชาชนจังหวัดสุโขทัย** เป็นการศึกษาเชิงปริมาณเท่านั้น ควรศึกษาเชิงคุณภาพควบคู่กันด้วยเพื่อให้สามารถแปลผลได้น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

เรื่องที่สิบเอ็ด **รสนิยมที่มีผลต่อการจำแนกกลุ่มยารสประธาน: การวิเคราะห์จำแนก** เป็นการนำเสนอแนวทางใหม่ในการจำแนกกลุ่มยารสประธานของตำรับยา โดยใช้วิธีการทางสถิติที่น่าสนใจ สมควรที่วงวิชาการการแพทย์แผนไทยจะได้อภิปรายและหาข้อสรุปให้เป็นที่ยอมรับในวงการต่อไป เรื่องที่สิบสอง **การศึกษาหลักการใช้พืชสมุนไพรในคัมภีร์วิถีภูมิศาสตร์** เป็นการศึกษาวิเคราะห์ตำราโบราณที่น่าสนใจ สามารถศึกษาเชิงลึก และพัฒนาเป็นตำราได้อย่างคำอธิบายตำราพระโอสถพระนารายณ์ที่ได้รับการยอมรับและอ้างอิงอย่างกว้างขวางในวงการการแพทย์แผนไทย เรื่องที่สิบสาม **ภูมิปัญญาหมอฟันบ้านพันธุภัย: กรณีศึกษาหมอฟันบ้าน 7 ราย ตำบลปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ** พบข้อมูลหมอฟันบ้านคล้ายคลึงกับพื้นที่ชนบทโดยมาก

บทปริทัศน์เรื่องทีหนึ่ง **การวิเคราะห์อภิธานประสิทธิศัพย์ในการลดความดันโลหิตสูงของสาร**

สกัดหญ้าหนวดแมว พบว่าหญ้าหนวดแมวอาจมีประสิทธิผลในการรักษาโรคความดันโลหิตสูงได้ แต่ยังไม่สามารถนำไปอ้างอิงเป็นแนวทางการรักษาเพราะการศึกษาที่นำมาวิเคราะห์มีเพียง 2 การศึกษาซึ่งขนาดตัวอย่างเล็กมาก เรื่องที่สอง **ผลต่อสุขภาพของฝุ่นละอองในอากาศขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน กลไกก่อให้เกิดโรคและการรักษาด้วยการแพทย์ทางเลือก** มีการสืบค้นข้อมูลอย่างกว้างขวาง และประมวลข้อมูลนำมาเสนออย่างน่าสนใจ แต่โดยรวมแล้วเป็นไปตามข้อมูลสรุปของผู้เขียนว่าข้อมูลเหล่านี้ “ล้วนควรค่าแก่การศึกษาวิจัยต่อไป”

สำหรับภาคปกิณฑกะในฉบับนี้มีเรื่องเหมือนฉบับที่แล้ว ๆ มา ตำราอ้างอิงสมุนไพรไทยเป็นเรื่อง

ของกระเทียม ส่วนวารสารสโมสรเป็นเรื่องของสมุนไพรที่มีฤทธิ์ต้านไวรัสและกระตุ้นภูมิคุ้มกัน ซึ่งพึงระมัดระวังว่าโรคโควิด-19 เป็นไวรัสโคโรนาใหม่ (novel coronavirus) มนุษย์ทั่วโลกยังไม่มียาต้านทาน สถานการณ์การแพร่ระบาดในราวครึ่งปีที่ผ่านมาพบว่าโรคนี้มีการติดต่อได้ง่าย และมีอัตราการตายค่อนข้างสูง โดยเฉพาะในผู้สูงอายุและผู้ที่มีโรคประจำตัว การหวังพึ่งพาสสมุนไพรซึ่งยังไม่มีการพิสูจน์ความปลอดภัยและประสิทธิผลต่อโรคร้ายนี้เลย จึงเป็นเรื่องอันตราย พึงระมัดระวังและไม่ควรโฆษณาทุกชนิดทั้งทางตรงทางอ้อม

พบกันใหม่ฉบับหน้า หวังว่าเวลานั้นสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 จะดีขึ้นกว่านี้

นายแพทย์วิชัย โชควิวัฒน์

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
Department of Thai Traditional and Alternative Medicine

ประกาศกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ฉบับที่ 3

ด้วยสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีอัตราผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง และมีมติคณะรัฐมนตรี ในการประชุมเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2563 เห็นชอบมาตรการเร่งด่วนในการป้องกันวิกฤตการณ์จากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เพื่อให้การเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในวันนี้ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จึงได้กำหนดแนวทางปฏิบัติกรณีดังกล่าว ดังนี้

1. ให้บุคลากรทุกคนสวมใส่หน้ากากตลอดเวลาในขณะที่ปฏิบัติงานที่กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โดยผู้ที่มีสุขภาพดี ให้สวมใส่หน้ากากผ้าตลอดเวลาที่ปฏิบัติงาน
2. ให้บุคลากรที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) รับผิดชอบต่อสังคมโดยการแยกตัว ไม่แพร่เชื้อโรคให้แก่ผู้อื่น ให้รายงานต่อผู้บังคับบัญชาและรายงานรองอธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก (นายสรพงศ์ ฤทธิรักษา) เพื่อดำเนินการสอบสวนโรคต่อไป
3. ให้บุคลากร ลด หรือหลีกเลี่ยงการเดินทางไปในที่ที่ไม่จำเป็น และมีคนอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก หวานั่น หรือดกกิจกรรมที่มีจำนวนคนรวมกันเป็นจำนวนมากซึ่งมีความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาด เช่น งานแสดงสินค้า คอนเสิร์ต สถานบันเทิง ห้างสรรพสินค้า หรือสถานที่ที่มีรายงานการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นต้น
4. ให้บุคลากรงดเดินทางไปราชการต่างจังหวัด หรือเชิญบุคลากรจากต่างจังหวัดเข้ามาประชุมร่วมกับกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โดยให้ใช้การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์แทน
5. ให้ผู้บริหารจัดให้มีการปฏิบัติราชการนอกสำนักงาน โดยยังต้องมีบริการประชาชน และบุคลากรกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกทุกวัน ภายใต้การกำกับของผู้อำนวยการของแต่ละหน่วยงาน

ทั้งนี้ ให้บุคลากรของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกปฏิบัติตามประกาศและคำแนะนำของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด

ประกาศ ณ วันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2563

นายแพทย์มรุต จิรเศรษฐสิริ
อธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก